

30 JAAR ONDERZOEK NAAR VROEGE OPSPORING VAN REUMA

De Early Arthritis Clinic van het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC) bestaat dit jaar 30 jaar. De kliniek die zich richt op de vroege opsporing van reumatoïde artritis, volgt inmiddels meer dan 4.600 mensen met reuma. Zij hebben de afgelopen 30 jaar gezamenlijk meer dan 23.000 bezoeken afgelegd aan de EAC. Dat heeft een berg aan interessante onderzoeksgegevens opgeleverd. Senior-onderzoeker en EAC-coördinator Bianca Boxma-de Klerk vertelt erover.

In 1993 opende de afdeling Reumatologie van het LUMC de Early Arthritis Clinic. "Reuma is een progressieve aandoening. Als je er helemaal niets aan doet, raken gewrichten en andere weefsels onomkeerbaar beschadigd. Specialist en onderzoekers wilden in een eerder stadium van de ziekte ingrijpen om die schade te voorkomen", vertelt Boxma-de Klerk.

De EAC heeft volgens haar meerdere doelen. "Ten eerste het vergroten van de kennis over reuma. Hoe komt het dat het afweersysteem de eigen cellen aanvalt? Daarnaast willen we risicofactoren beter in kaart brengen. Zo kunnen we beter voorspellen wie er reuma krijgt en wie niet. Na dertig jaar hebben we nog steeds niet hét antwoord gevonden op deze belangrijke vragen", zegt Boxma-de Klerk.

Vroeg behandelen heeft zin

Wat heeft het EAC dan wel opgeleverd? Boxma-de Klerk: "Onder andere het inzicht dat vroeg ingrijpen nut heeft. In 2010 hebben we laten zien dat mensen die binnen twaalf weken bij de reumatoloog komen, een beter ziektebeloop hebben met minder gewrichtsschade en va-

ker een medicijnvrije remissie (situatie waarbij de reuma tot rust is gekomen, red.). Deze studie is wereldwijd een belangrijke pijler voor de nadruk op het vroeg herkennen van reuma en in behandelrichtlijnen. Ook zijn we zelf nog beter ons best gaan doen om reuma bij zoveel mogelijk mensen vroeg te herkennen. In 2012 hebben we daarom de Early Arthritis Recognition Clinic opgericht. Dat is een inlooppoli waar huisartsen mensen met verdachte gewrichtsklachten heel laagdrempelig naartoe kunnen sturen. We hebben laten zien dat daarmee het aantal mensen dat op tijd bij de reumatoloog komt, verdubbeld is en dat zij een betere uitkomst hebben. Omdat dit een zinvolle aanpak is, bestaat deze poli nog steeds."

ACPA-antistoffen

In de EAC worden dus nu meer dan 4.600 mensen met reuma gevolgd. Sommige zelfs al 30 jaar lang! Daarmee wordt een berg aan informatie verzameld die tot een aantal belangrijke inzichten heeft geleid. Boxma-de Klerk noemt er een paar. "We zijn ons ook op een speciale groep gaan richten, namelijk mensen met ongedifferentieerde artritis. Er is dan sprake van een gewrichts-

'WE WILLEN RISICOFACTOREN BETER IN KAART BRENGEN'

ontsteking, maar we weten nog niet zo goed of het echt reuma is. We waren op zoek naar markers waarmee we zouden kunnen voorspellen of iemand reuma krijgt. We zijn ons gaan concentreren op ACPA-antistoffen in het bloed. En we ontdekten dat mensen die ACPA-positief zijn, vaker reuma ontwikkelen en een ernstiger ziektebeloop hebben dan mensen zonder ACPA-antistoffen. Dat is wereldwijd bekend, maar twee decennia geleden was het een belangrijk nieuw inzicht.”

En er is meer. “Een van onze promovendi heeft het beloop van reumatoïde artritis over de decennia heen bestudeerd. We weten dat de behandeling door de tijd heen verbeterd is. Maar dit heeft niet tot betere uitkomsten geleid voor ACPA-negatieve RA-patiënten. Op de lange termijn blijven hun klachten en beperkingen hetzelfde. Terwijl we er wel in zijn geslaagd om de ACPA-positieve RA op lange termijn beter aan te pakken. Omdat de ACPA-negatieve patiënten nu niet beter af zijn dan 30 jaar geleden, blijft het EAC-onderzoek zich hier de komende jaren op focussen. Want ook voor deze groep mensen willen we de ziektelast verlagen en de ziekte langdurig tot rust brengen.”

Nieuwe inzichten in ontstoken gewrichtsweefsel

In de periode 2010 – 2021 heeft de EAC gewrichten bestudeerd met behulp van de MRI. Boxma-de Klerk: “MRI is heel gevoelig. Je ziet ontstekingen van weefsels heel gedetailleerd. Wij wilden daarom weten of dit helpt om de ziektelast beter te begrijpen of de ziekte-uitkomst te voorspellen. Tenosynovitis, een ontsteking in het synoviaal weefsel rond de pees, blijkt bij vrijwel alle RA-patiënten aanwezig te zijn. Deze tenosynovitis verklaart een deel van de klachten, functionele beperkingen en ook van

de zwelling die we bij lichamelijk onderzoek van de gewrichten voelen. De aanwezigheid van tenosynovitis in ongedifferentieerde artritis is voorspellend voor het ontwikkelen van reumatoïde artritis. Ook dat is een belangrijk inzicht.”

Wat voor toekomstplannen staan er op de agenda? “We werken aan een patiëntvriendelijkere MRI. Eentje die bijvoorbeeld maar 15 minuten duurt, in plaats van drie kwartier en waarvoor we mensen geen contrastvloeistof hoeven toe te dienen. Dat doen we samen met het Erasmus MC. Verder willen we ons bui-

gen over de vraag of als je vroeg start met medicatie, het dan ook mogelijk is om de medicatie te stoppen zonder dat de ziekte terugkomt. Het is namelijk nog best lastig voorspellen bij wie dit op de lange termijn succesvol is”, aldus Bianca Boxma-de Klerk.

In het juninummer komen we in een dossier uitgebreid terug op het 30-jarig bestaan van de Early Arthritis Clinic.

JUDITH URBAN

*